

MOKSLINĖ KONFERENCIJA, SKIRTA M. L. RĖZOS (1776–1840) 230-OSIOMS GIMIMO METINĖMS

Nijolė Strakauskaitė

Klaipėdos universitetas

2006 m. spalio 6 d. Juodkrantės parodų namuose (nuo 2007 m. – Liudviko Rėzos kultūros centras) įvyko mokslinė konferencija „Martyno Liudviko Rėzos veikla ir epocha: jų refleksija dabartyje“. Konferencijos, kurią parengė KU Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas talkinant Neringos savivaldybei, tikslas – atkreipti dėmesį į aktualius regioninės istorijos tyrimus, siekiant įveikti per ilgą laiką susiklosčiusį disbalansą regiono ir nacionalinės istorijos tyrimuose, kai XX a. lietuvių istoriografijoje vadovautasi nuostata, jog rašant istoriją dominuoja tautos istorija. Šioje koncepcijoje daugiakultūriškumo problematika vargiai galėjo rasti nišą, o būtent daugiakultūriškumas – vienas ryškiausių regiono, kurį istoriografijoje įvardijame kaip Mažoji Lietuva, rečiau – Prūsų Lietuva, bruožų.

Šiame kontekste minėtinas tarptautinis seminaras *Rėzos epochos žmonės*, įvykęs Nidoje beveik prieš dešimt metų – 1997 m. gegužės 30 d. – birželio 3 d. Jį surengė Klaipėdos universiteto Vakarų Lietuvos ir Prūsijos istorijos centras (nuo 2003 m. – KU Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, toliau BRIAI), Thomo Manno kultūros centras, Baltijos akademija (Liubekas) bei kultūros draugija *Borussia* (Olštynas). Seminaro dalyviai iš Lietuvos, Lenkijos ir Vokietijos aptarė tautų ir kultūrų santykių problemas Prūsų Lietuvoje (Mažojoje Lietuvoje), Mozūrijoje ir Varmijoje – charakteringoje paribio kultūros zonoje, kurios ryškus bruožas, žvelgiant istoriškai, buvo daugiakultūriškumas. Šiame seminare vykusiose diskusijose M. L. Rėza iškilo kaip savo epochos Prūsų Lietuvos kultūros atstovas ir svarbus orientyras, išryškinant konceptualius klausimus, susijusius su Švietimo epochos ir asmenybės vertybių koreliacijos problema, germanizacijos ir akultūracijos santykio Prūsų Lietuvoje (Mažojoje Lietuvoje) XVIII–XIX a. problemomis ir kt. Šios diskusijos tapo svarbia paskata regioninės istorijos tyrimuose skirti dėmesio M. L. Rėzos veiklai, o ypač mažiau iki šiol tyrinėtiems ar kontroversiškiems aspektams.

2006 m. spalio 6 d. konferencijoje perskaityti pranešimai išryškino keletą tyrinėjimo krypčių. Būtent – M. L. Rėzos epochos vertybių įtaka jo mokslinės ir kūrybinės veiklos aspektams bei M.L.Rėzos veiklos refleksijų lietuvių istoriografijoje XX–XXI a. problemos. Rėzos epochos kontekstas konferencijos pranešimuose buvo „išskleistas“ plačiu spektru, pradedant Rėzos ir jo šeimos gyvenimu Karvaičių parapijoje (D. Barasa), lituanistine veikla Karaliaučiaus universitete (L. Citavičiūtė) ir baigiant originaliu žvilgsniu į Rėzos laikus kaip pereinamąjį laikotarpį (XVIII a. pabaiga – XIX a. vidurys) iš ankstyvųjų naujųjų laikų į modernizavimą, formuluojant klausimą, ar Rėza buvo to pereinamojo laikotarpio protagonistas (R. Leiserowitz).

Kitas konferencijos diskusijų aspektas – jau nebe Rėzos laikų, o vėlesnių epochų, t. y. XX–XXI a. suformuotas požiūris į M. L. Rėzos veiklą, tam tikrų stereotipų sklaida apie Rėzą Nepriklausomos Lietuvos periodiniuose leidiniuose (S. Pocyte) bei M. L. Rėzos veiklos refleksijų lietuvių istoriografijoje XX–XXI a. problemos koreliacija su Rėzos įvaizdžiu tautinio ir lokalinio identiteto kontekste (N. Strakauskaitė). M. L. Rėzos sąsajas su folkloro ir etnografijos problemomis ir būdingus stereotipus aptarė R. Sliužinskas ir D. Kiseliūnaitė. Konferencijoje nuskambėjusios prelegentų mintys tapo akstinu naujas išvalgas publikuoti leidinyje *Martynas Liudvikas Rėza: epochų atspindžiai* (Sudarytojos N. Strakauskaitė, S. Pocyte), Klaipėda, 2007.